

УДК 343

V. Matviichuk

TARGET OF A CRIME OF VIOLATION OF PRIVACY

В.В. Матвійчук

*аспірант кафедри кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»
м. Київ.*

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ

Постановка проблеми. Оскільки предмет злочину відноситься до числа обов'язкових ознак діяння, передбаченого ст. 182 Кримінального кодексу України (далі — КК України), істотно зростає його роль при кваліфікації цього злочину. Проблеми, які стосуються предмета злочину порушення недоторканності приватного життя, мають певні неточності та дискусійні положення, а тому потребують подальшого поглибленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі предмета злочину присвячені праці В.Я. Тація, М.Й. Коржанського, В.К. Матвійчука, П.П. Андрушка, М.І. Панова, Р.Д. Боголепова, Ю.С. Богомякова, В.І. Борисова, І.О. Харь, В.К. Грищука та ін. Проте до цього часу відсутнє комплексне дослідження предмета злочину, передбаченого ст. 182 КК України.

Мета статті полягає у дослідженні предмета злочину порушення недоторканності приватного життя.

Основні результати дослідження. Як впливає з аналізу змісту безпосереднього об'єкта злочину порушення недоторканності приватного життя, а також диспозиції ст. 182 КК України, злочин, що розглядається, завжди вчиняється у зв'язку із та з приводу предметів, які ми попередньо визначили у загальному вигляді як конфіденційна інформація про особу. Таким чином, даний злочин належить до категорії так званих предметних, обов'язковою ознакою яких є предмет злочину, що безпосередньо вказаний у ст. 182 КК України. Але дослідження цього досить складного предмета злочину неможливе без його загальної характеристики на рівні загального поняття складу злочину, оскільки, безумовно, правильним є те положення, згідно з яким той, хто береться за вирішення часткових питань без попереднього вирішення загальних, завжди так чи інакше буде наштовхуватися на ці невирішені загальні питання.

Проблема предмета злочину взагалі і передбаченого ст. 182 КК України зокрема — одна з найбільш складних і спірних у теорії кримінального права. У науці кримінального права відсутня єдність поглядів стосовно поняття «предмет злочину» як такого. Проте вивчення цієї проблеми, на наш погляд, потре-

бує особливої уваги, оскільки предмет злочину вказує на зв'язок його з об'єктом злочину, з об'єктивною стороною злочину, з суб'єктом і суб'єктивною стороною відповідного злочину. У цьому контексті слід погодитися з думкою М.М. Панова, що поза з'ясуванням соціально-економічної і правової суті предмета злочину іноді може бути суттєво ускладнене правильне встановлення і тих суспільних відносин, на які спрямоване злочинне посягання [1, с. 50]. Перш ніж приступити до з'ясування цієї важливої проблеми, звертаємо увагу на те, що ми дотримуємося позиції, згідно з якою предмет злочину є самостійною обов'язковою ознакою лише для предметних складів злочину, до яких відноситься і злочин, передбачений ст. 182 КК України. Він пов'язаний з об'єктом злочину таким же чином, як і з іншими елементами складу злочину, (об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона) [2, с. 27–28]. Питання про предмет, у тому числі і цього злочину, має не тільки теоретичне, а й важливе практичне значення, оскільки міра відповідальності особи певним чином залежить від того, що буде визначено предметом такого злочинного діяння. Зокрема, предмет злочину має значення для правильної кваліфікації вчиненого діяння, а також для розмежування суміжних складів злочинів; предмет злочину може бути критерієм розмежування злочинного та незлочинного діяння тощо.

Стосовно предмета злочину в юридичній літературі, як ми вже зазначали, висловлювалися точки зору, які мають суттєві розбіжності. Так, М.Й. Коржанський наполягає на тому, що предмет злочину — це матеріальна річ, в якій проявляються певні сторони (властивості) суспільних відносин (об'єкта злочину), шляхом фізичного або психічного впливу, якій завдається соціально небезпечна шкода у сфері суспільних відносин (тобто предмет — це матеріальна сторона об'єкта, але не сам об'єкт) [3, с. 17; 4, с. 134]. Натомість П.С. Матишевський та Є.В. Фесенко вважають, що предметом злочину є речі матеріального світу (матеріалізовані утворення), безпосередньо впливаючи (діючи) на які шляхом їх вилучення, створення, знищення, зміни їх вигляду або правового режиму тощо, винна особа посягає на цінності (блага), що належать суб'єктам суспільних відносин та охороняються законом [5, с. 132; 6, с. 75–78]. В.Я. Тацій зауважує, що предмет злочину — це будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність в діях особи ознак конкретного складу злочину [7, с. 17]. На думку М.І. Загороднікова, предметом злочину виступають ті речі матеріального світу, впливаючи на які, суб'єкт заподіює шкоду об'єктові злочину [8, с. 40]. Згідно з позицією М.І. Бажанова, предмет злочину — це «...та річ (фізичне утворення) матеріального світу, з поводженням з якою закон пов'язує певну кваліфікацію, а значить і відповідальність» [9, с. 33]. Натомість М.І. Панов під предметом злочину розуміє «...предмети, речі матеріального світу, що виступають матеріальною формою вираження (субстратом) суспільних відносин або необхідною умовою, засновником або ж свідченням існування нормального функціонування суспільних відносин, охоронюваних кримінальним законом від злочинних посягань» [10, с. 9]. С.Ф. Кравцов визначає предмет злочину як матеріальний (речовий) елемент суспільних відносин, який прямо вказує або

природним чином впливає з кримінального закону, і шляхом протиправного впливу на який порушуються ці суспільні відносини [11, с. 3]. М.М. Панов до категорії предмет злочину включає не тільки фізичні предмети (речі, майно), але й реально існуючі явища об'єктивного світу, енергію (електричну, теплову та ін.), а також інформацію, у зв'язку з існуванням чи створення яких або їх обігом вчиняється злочин [12, с. 44]. Є.В. Лащук стверджує, що предмет злочину — це факультативна ознака об'єкта злочину, що знаходить свій прояв у матеріальних цінностях, які людина може сприймати своїми органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами, з приводу яких та/або шляхом безпосереднього впливу на які вчиняється злочинне діяння [13, с. 5]. О.Ю. Вітко зазначає, що предмет злочину є необхідний (обов'язків) для предметних складів злочинів елемент складу злочину, яким можуть бути будь-які речі, будь-яка інформація, будь-яка енергія, які мають матеріальний вираз, з властивостями яких та з вказівкою на які закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність складу злочину в діяннях особи [2, с. 32].

З урахуванням наведених вище точок зору, справедливим є висновок, що в наш час в науці кримінального права головним чином превалює підхід до визначення предмета злочину як речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діяннях особи ознак конкретного складу злочину [14, с. 35; 15, с. 35]. При цьому, на наш погляд, акцентується увага на тому, що предметом злочину визнаються лише предмети (у тому числі речі, майно) [3, с. 17; 4, с. 134; 5, с. 132; 6, с. 75–78; 7, с. 17; 8, с. 44; 9, с. 33; 10, с. 67–73; 11, с. 3]. Існує й другий підхід до розуміння предмета злочину та визначення його поняття, який пов'язаний з досягненнями науки і техніки, новітніми (зокрема інформаційними) технологіями [1, с. 54]. У цьому контексті нам імпонує позиція М.М.Панова: він відносить до категорії «предмет злочину» не тільки фізичні предмети (речі, майно), але й реально існуючі явища об'єктивного світу, енергію (електричну, теплову та ін.), а також інформацію, у зв'язку з існуванням або з обігом яких вчиняється злочин [12, с. 44]. Прийнятним і важливим, на наш погляд, є підхід до поняття «предмет злочину» Є. В. Лащука, який зазначає, що «...предмет злочину знаходить свій прояв у матеріальних цінностях, які людина може сприймати своїми органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами, з приводу яких та/або шляхом безпосереднього впливу на які вчиняється злочинне діяння» [13, с. 6]. Істотно доповнює поняття «предмет злочину» позиція О.Ю. Вітка стосовно предмета злочину, «...якими можуть бути будь-які речі, будь-яка інформація, будь-яка енергія, які мають матеріальний вираз, з властивостями яких та з вказівкою на які закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність складу злочину в діянні особи» [2, с. 32].

Зазначені вище положення стосовно поняття «предмет злочину» потребують ще з'ясування відмінності таких понять, як «інформація», «відомості». Також слід зазначити, що з'ясування дискусійних положень стосовно поняття «предмет злочину» не вирішило питання й стосовно місця предмета злочину в структурі складу злочину і, зокрема, діяння, передбаченого ст. 182 КК України. Враховуючи зазначене, проаналізуємо питання місця предмета злочину у

структурі досліджуваного складу злочину. Існують різні точки зору з приводу цього питання. Прибічники першої точки зору вважають, що предмет злочину знаходиться за межами об'єкта діяння [16, с. 71; 17, с. 246]; деякі криміналісти ототожнюють безпосередній об'єкт і предмет злочину [18, с. 19; 19, с. 42; 20, с. 142]; автори третьої точки зору розглядають предмет злочину як складову об'єкта злочину [21, с. 56; 22, с. 303; 23, с. 222; 24, с. 130; 11, с. 8; 3, с. 9; 26, с. 126; 25, с. 9]; прихильники четвертої точки зору зазначають, що предмет злочинного діяння не самостійний елемент складу злочину, а лише факультативна ознака злочину, що тісно пов'язана з об'єктом злочину [27, с. 36–37; 5, с. 132–133]; В.К. Матвійчук наполягає на тому, що предмет злочину є самостійною ознакою конкретного злочину [28, с. 136]; О. Ю. Вітко вважає, що предмет злочину є самостійним обов'язковим лише для предметних складів злочину елементом та пов'язаний з об'єктом злочину таким же чином, як і з іншими елементами складу злочину, такими як: об'єкт та суб'єкт злочину, об'єктивна та суб'єктивна сторона злочину [2, с. 27–28]. Погляди авторів першої точки зору, зокрема Д.Н. Розенберга та ін., містять позитивні моменти, оскільки предмет злочину виноситься за межі об'єкта.

З метою більш поглибленого вивчення такої ознаки досліджуваного діяння, як предмет злочину, що прямо названа у диспозиції ст. 182 КК України, і зручності її пізнання доцільно, з певною умовністю, розглядати ці питання окремо. Цей підхід вірний тому, що певні властивості предмета злочину зумовлюють необхідність надання їй певної правової значимості в конкретному складі злочину [15, с. 132]. Так, наприклад, властивості предмета злочину, передбаченого ст. 182 КК України, дають можливість вирішити питання про відповідальність за порушення недоторканності приватного життя. Тому виділення предмета злочину в окрему ознаку з наданням йому законодавцем того чи іншого значення, властивостей, функцій визначає його як самостійну і необхідну ознаку конкретного складу злочину (факультативну — загального складу злочину) [15, с. 132]. Безапеляційність твердження прихильників другої точки зору, зокрема, А.Н. Васильєва, М.П. Михайленка, А.А. Піонтковського та ін. стосовно тотожності об'єкта і предмета злочину є проблематичною. Це наглядно, певною мірою, довів М.Й. Коржанський, звертаючи увагу на те, що об'єктом злочину завжди є суспільні відносини, а предмет — це матеріальна річ, складова частина об'єкта злочину [3, с. 9–10]. У цьому контексті слід погодитися з думкою В.К. Матвійчука, що погляди авторів другої точки зору, які ототожнюють безпосередній об'єкт і предмет злочину, навіть не ґрунтуються на чинному законодавстві [28, с. 132]. Не можна також погодитися з твердженням третьої групи авторів, які складають абсолютну більшість і принципово дотримуються того, що предмет злочину може для певної мети мати інші правові функції, має інше призначення і є лише предметом відносин. Варто погодитися з тим, що можна розуміти предмет злочину, розглядаючи його за такою лише функцією [28, с. 132]. Як завжди переконливим у цьому питанні є В.Я. Тацій, який вказує, що структура будь-яких суспільних відносин є незмінною, оскільки до їх складу поряд з іншими системоутворюючими частинами (елементами) входить предмет суспільних відносин, причому якими б власти-

востями він не володів і в якій би формі не проявився у складі суспільних відносин, він завжди є їх предметом, і його ніяк не слід називати чимось іншим (наприклад, предметом злочину чи предметом посягання) [27, с. 27].

Нам більше імпонує позиція четвертої групи авторів (В.Я. Тація, П.С. Матишевського, Є.В. Фесенка), які вважають, що предмет злочину — не самостійний елемент складу злочину, а лише ознака злочину [7, с. 36–37; 6, с. 132–133]. В.К. Матвійчук зазначає, що думка В.Я. Тація щодо відмінності термінів «елемент» і «ознака», яка ґрунтується тільки на тлумаченні «Словаря руського языка» С.І. Ожегова, є непереконаливою [28, с. 133]. Слід погодитися з позицією В.К. Матвійчука, який вважає, що судження В.Я. Тація з приводу того, що предмет злочину не може претендувати на роль самостійного елемента складу злочину, є непереконаливими, оскільки його висновок спирається лише на судження, що склад злочину утворює сукупність його обов'язкових елементів (об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єктивної сторони та суб'єкта злочину), яке можна вважати дискусійним [28, с. 134]. На рівні зазначеної абстракції, а саме: загального складу злочину, можливий і такий підхід, але на рівні конкретного складу злочину, передбаченого ст. 182 КК України, таке судження є надто суперечливим. Варто підкреслити, що предмет злочину як правове явище має ряд ознак, в тому числі і юридичних [28, с. 134]. Згідно зі «Словарем руського языка» С.І. Ожегова під елементом слід розуміти складову частину будь-якого складного цілого [29, с. 581]. Термін «елемент» має значення як складова частина чого-небудь або як окрема сторона, риса чого-небудь [30, с. 473]. Термін «ознака» в різних словниках тлумачиться як: риса, особливість, властивість кого-небудь, чого-небудь або те, що вказує на що-небудь, свідчити про щось [31, с. 655]. Проте якщо об'єкт злочину є самостійною ознакою (елементом), то предмет — факультативною ознакою складу злочину [31, с. 36]. У контексті зазначеного слід погодитися з думкою О.Ю. Вітка, що якщо визнавати предмет злочину факультативною ознакою складу злочину, який разом з об'єктом утворює самостійний елемент складу злочину — об'єкт злочину, то стає очевидним певне ототожнення предмета та об'єкта злочину як елемента складу злочину, що є недостатньо обґрунтованим [2, с. 28; 33, с. 168]. Аналіз зазначених понять свідчить, що вони за своєю суттю майже не відрізняються. Виходячи з цього, важко погодитися з О.Ю. Вітком, що терміни «елемент» і «ознака» є різними за своєю суттю поняттями [2, с. 29], тому варто погодитися з думкою В.Я. Тація, що предмет конкретного складу злочину і предмет відносин (складова структура об'єкта) не є тотожними [27, с. 27]. Таким чином, предметом суспільних відносин, які є складовою об'єкта складу злочину, визначається все те, з приводу чого або у зв'язку з чим існують саме ці відносини [27, с. 47]. Важливо також зазначити, що нашу позицію підтримує О.Ю. Вітко: «...можна дійти висновку про те, що дійсно для кримінального права можливо визнати допустимим говорити про те, що склад злочину має ознаки або елементи» [2, с. 29].

Про предмет злочину як ознаку складу злочину слід говорити тільки при посяганні на суспільні відносини, які виражаються в матеріальних предметах [34, с. 164]. Значення правової ознаки предмета злочину полягає в тому,

що з його допомогою законодавець у диспозиції норми Особливої частини Кримінального кодексу вказує на відносини, що виступають об'єктом злочину [34, с. 172]. Тому слід класифікувати предмети злочину залежно від вираження в них тих або інших властивостей [34, с. 174]. Якщо предмет злочину виражає суспільні відносини, то їх класифікація повинна визначатися властивостями предмета злочину залежно від того, які відносини вони, на думку законодавця, характеризують [34, с. 174]. Прийнятною є класифікація предметів злочинів В.М. Винокурова, що характеризують такі суспільні відносини: 1) особисті немайнові відносини; 2) майнові; 3) у сфері суспільної безпеки; 4) у сфері здоров'я населення і суспільної моралі; 5) у сфері безпеки держави; 6) у сфері правосуддя; 7) у сфері порядку управління [34, с. 174]. Проте, з певною конкретизацією стосовно ст. 182 КК України, незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційно інформації про особу або незаконна зміна такої інформації відноситься до особистих немайнових відносин.

Отже, дотримуючись концепції, що предмет злочину перебуває за межею об'єкта та є самостійною ознакою предметних злочинів [32, с. 172], оскільки він має певні властивості (ознаки), які відділяють його від об'єкта [33, с. 176–177], вкотре варто погодитися з твердженням В. Я. Тація, що предмет злочину і предмет відносин не є тотожними [15, с. 136].

Маючи зазначене вище теоретичне підґрунтя, перейдемо до аналізу предмета злочину порушення недоторканності приватного життя. При цьому акцентуємо увагу на тому, що предмет злочину, передбачений ст. 182 КК України, має важливе кримінально-правове значення для: 1) встановлення у суспільно-небезпечному діянні складу злочину як підстави кримінальної відповідальності; 2) правильної кваліфікації злочину; 3) відмежування його від суміжних злочинів та аналогічного адміністративно-правового делікту; 4) оцінки суспільної безпеки злочину. Згідно з ч. 1 ст. 182 КК України предметом злочину виступає конфіденційна інформація про особу, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу [35]. Проте, на наш погляд, важливо встановити насамперед родові ознаки предмета цього злочину. Такий підхід надасть можливість глибше і повніше встановити видові ознаки, притаманні конкретному предмету злочину, передбаченому ст. 182 КК України. Оскільки в структурі суспільних відносин, які розглядаються, предмет відносин стосується нематеріальних відносин, у таких відносинах його функції виконують інші соціальні цінності (наприклад, блага немайнового характеру) [28, с. 135]. У цьому випадку частіше всього відносини мають завдання регулювати певний порядок і обсяг використання цих предметів для запобігання шкідливим наслідкам або загрози настання таких наслідків. Причому зазначений нами предмет суспільних відносин — умови регулювання певного порядку і обсягу використання цих предметів для запобігання шкідливим наслідкам або загрози настання таких наслідків, і самі суспільні відносини — збігаються. Натомість предмет цього злочину дещо інший. Але такий підхід до тлумачення предмета досліджуваного злочину є все ж таки надто узагальненим, тому необхідно чітко вказати ознаки предмета досліджуваного злочину і на цій підставі не тільки правильно кваліфікувати вчинене суспільно небезпечне діяння за ст. 182 КК України, а й відмежувати його від суміжних правопорушень.

Для розробки поняття «предмет злочину, передбаченого ст. 182 КК України, треба виокремити (визначити) ознаки, властиві саме цьому предмету (в його родовій характеристиці). У юридичній літературі розглядаються загальні (універсальні) ознаки, властиві кожному предмету злочину [1, с. 58]: соціальна, фізична, юридична (нормативна) [10, с. 67–73; 13, с. 8] — це ознаки, які в даному випадку мають своє специфічне відображення. Крім того, необхідно визначитися зі спеціальними ознаками, які відображали б особливості цього предмета в його зв'язку з безпосереднім об'єктом злочину і доповнювали б його загальні ознаки. Спеціальні ознаки предмета злочину такі: інформативність, імперативність і спеціальне функціональне призначення [1, с. 59].

Перш за все розглянемо загальних ознак. Соціальна ознака вказує на зв'язок предмета злочину з його об'єктом. Конфіденційна інформація про особу, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу, є ні чим іншим, як предметом злочину, а умови, що забезпечують певний порядок і обсяг використання цього предмета для запобігання шкідливим наслідкам або загрози настання таких наслідків, виступають як предмет суспільних відносин. Саме конфіденційна інформація виступає чинником, що зумовлює виникнення та існування суспільно значущої (позитивної) діяльності суб'єктів суспільних відносин, які забезпечують можливість (умови) регулювання певного порядку й обсягу використання цих предметів і належного убезпечення від незаконних дій щодо суспільних відносин, які охороняються КК України. Істотна шкода цьому об'єкту спричиняється протиправним учиненням певних дій стосовно предмета суспільних відносин, а саме: умов регулювання (забезпечення) певного порядку й обсягу використання предметів, тобто незаконного збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу, або ті самі дії, вчинені повторно, або якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи. У цьому випадку у сфері досліджуваних суспільних відносин з'являються особи, які вчиняють злочинні дії, передбачені ст. 182 КК України. Таким чином створюється реальна загроза існуванню аналізованих суспільних відносин. Натомість фізична ознака предмета злочину, як правило, свідчить, що він за загальним правилом є матеріальним вираженням існування тих чи інших суспільних відносин (в одних випадках він є субстратом останніх, а в інших — матеріальним відтворенням цих відносин або свідченням їх існування) [1, с. 60].

До предмета злочину, на нами досліджується (на підставі ознаки, що розглядається), слід віднести й такі об'єктивно існуючі явища, що можуть емпірично визначитися і сприйматися органами чуття людини чи технічними засобами (наприклад, інформація, у нашому випадку — конфіденційна інформація, різні види енергії, відомості про екологічний, в тому числі радіаційний стан, а також про стан захворюваності населення, тобто у нематеріальному стані, але в матеріальному вигляді) [1, с. 60]. У той же час юридична (нормативна) ознака вказує на предмет злочину (конфіденційна інформація про особу, яка пов'язана з незаконним збиранням, зберіганням, використанням,

знищенням, поширенням такої інформації або незаконною зміною такої інформації, крім випадків, передбачених іншими статтями цього Кодексу), як обов'язкову ознаку злочину, передбаченого ст. 182 КК України. Зміст останньої певною мірою розкривається в ст. 182 КК України, в низці інших нормативно-правових актів. Юридична ознака свідчить, що стосовно конфіденційної інформації особи вчиняють визначені у цій статті незаконні дії [35].

Спеціальні ознаки. Інформативність як ознака предмета злочину, передбаченого ст. 182 КК України, свідчить, що конфіденційна інформація про особу містить у собі певні специфічні відомості про особу, які не підлягають незаконному збиранню, зберіганню, використанню, знищенню, поширенню чи незаконній зміні. Натомість імперативність як ознака предмету злочину порушення недоторканності приватного життя тісно пов'язана з юридичною (нормативною) їх ознакою і вказує на те, що приписи, а саме: заборони в ст. 182 КК України, повинні беззастережно виконуватися всіма фізичними особами. У той же час функціональна ознака предмета цього злочину, об'єднуючи в собі дві попередні, вказує на спеціальне призначення предметів – конфіденційної інформації про особу, а саме: убезпечити особу від незаконного збирання, зберігання, використання, знищення, поширення такої інформації щодо такої особи або від зміни такої інформації, яка стосується приватного життя особи. Це означає: по-перше, що така конфіденційна інформація про особу має бути визначена на законодавчому рівні, тобто порушувати належні права і обов'язки для суб'єктів охоронюваних відносин; по-друге, за своїм змістом ці предмети злочину (у зв'язку з інформаційною та імперативною ознаками) дають підстави утримуватись від вчинення фізичними особами дій, що передбачені ст. 182 КК України; по-третє, ці предмети злочину як такі з урахуванням змісту їх імперативності приписів є ні чим іншим, як можливістю особи бути захищеною від незаконних дій засобами кримінального права.

Для того, щоб з'ясувати видові предмети злочину, передбаченого ст. 182 КК України, які містяться у конфіденційній інформації про особу як родовому понятті предмета цього злочину, звернемося до Закону України «Про інформацію» від 02 жовтня 2010 року № 2657-ХІІ [36]. Так, згідно зі ст. 2 цього Закону діє принцип захищеності особи від втручання в її особисте та сімейне життя [36]. Це положення свідчить про те, що видовими предметами цього злочину є відомості (інформація) про: 1) особисте життя фізичної особи; 2) сімейне життя фізичної особи. У той же час згідно з п. 1 ст. 11 цього Закону «інформація про фізичну особу (персональні дані) – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована», а виходячи з положень п. 2 цієї ж статті «до конфіденційної інформації про особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження» [36].

Для більш поглибленого з'ясування предмета злочину порушення недоторканності приватного життя звернемося до існуючих поглядів на предмет цього злочину. Так, О.О.Семенюк зазначає, що предметом цього злочину є «конфіденційна інформація про особу. До конфіденційних належать відомості,

які становлять особисту або сімейну таємницю особи, наприклад, інформація про сімейний стан, стан здоров'я, майновий стан, відомості про дату народження, а також будь-які інші відомості, які потерпілий бажає зберегти в таємниці. Така інформація може закріплюватися на різних матеріальних носіях: папері, касетах, дискетах, фотографіях, міститися у творі, що публічно демонструється, або творі, вданому у ЗМІ тощо. Не може визнаватися конфіденційною така інформація, яка вже була раніше оприлюднена шляхом публікації або у будь-який інший спосіб» [37, с. 410]. Зінченко І.О. стверджує, що «предмет цього злочину – конфіденційна інформація про особу, яка може міститися в творі, що публічно демонструється, або у творі, виданому в засобах масової інформації, а також закріплюватися на різних матеріальних носіях: папері, касетах, дискетах, фотографіях тощо. До конфіденційних належать такі відомості, що становлять особисту або сімейну таємницю особи, а також будь-які інші відомості, які потерпілий бажає зберегти в таємниці. Не може визнаватися конфіденційною така інформація, яка вже була раніше оприлюднена шляхом публікації або в інший спосіб» [38, с. 145]. Андрушко П.П. переконаний, що предметом злочину, передбаченого ст. 182 КК України, може бути будь-яка конфіденційна інформація про особу: 1) незаконно одержана (зібрана); 2) документована; 3) яка стала відома певним особам у зв'язку з виконанням ними професійних чи службових обов'язків [39, с. 363]. М.К. Гнетнев, О.М. Готік, М.В. Мазур упевнені, що предметом злочину, передбаченого ст. 182 КК України, є конфіденційна інформація про особу. При цьому конфіденційна інформація про особу має відповідати таким критеріям: вона має стосуватися реальних (не вигаданих) фактів особистого чи сімейного життя конкретної особи, яка вже відома чи особистість якої можна визначити; особа не бажає розголошення цієї інформації; ця інформація є таємною (невідомою іншим особам з можливими виключеннями); ця інформація не становить суспільного інтересу (з'ясувати, чи становить певна інформація про особу публічний інтерес потрібно в кожному конкретному випадку окремо) і саме до такої інформації існує заборона збирання, зберігання, використання та поширення без згоди особи, крім випадків, коли ця інформація має бути розголошена на підставі закону в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини [40, с. 188]. М.І. Мельник, М.І. Кавронюк називають предметом цього злочину «конфіденційну інформацію про особу. Конфіденційною інформацією закон визнає відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. Зміст такої інформації складають відомості про приватне життя особи, що становлять її особисту чи сімейну таємницю (зокрема, інформація про особу, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані про особу). Під приватним життям особи розуміється сфера життєдіяльності окремої особи, яка включає в себе зв'язки особи з іншими людьми, її приватні справи, сімейні стосунки тощо, тобто все, що пов'язане з її способом життя і не має публічного характеру. Особисту таємницю становлять відомості про приватне життя конкретної особи, які ця особа бажає зберегти в таємниці

від інших осіб. Такими відомостями можуть бути відомості про її здоров'я інтимне життя (зокрема, наявність позашлюбних інтимних стосунків), хобі, особливості сімейних стосунків (народження поза шлюбом дитини тощо). Сімейна таємниця — відомості про приватне життя члена (членів) окремої сім'ї чи декількох сімей, які він (вони) бажають зберегти в таємниці від сторонніх осіб. До інформації з обмеженим доступом належать персональні дані, тобто відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована» [41, с. 493]. Автори «Науково-практичного коментаря до Кримінального кодексу України» під предметом злочину, передбаченого ст. 182 КК України, розуміють «конфіденційну інформацію про особу, тобто будь-які відомості, які особа бажає зберегти в таємниці. Це можуть бути відомості щодо її сімейного стану, стану здоров'я, майнового стану її родичів та ін.» [42, с. 195]. А.В. Наумов стверджує, що «відомостями про приватне життя особи є складова персональних даних (це будь-яка інформація, що відноситься до певної чи визначеній на підставі такої інформації фізичній особі — суб'єкту персональних даних, у тому числі її прізвище, ім'я, по батькові, рік, місяць, дата і місце народження, адреса, сімейне, майнове становище, освіта, професія, доходи, інша інформація). Закон про кримінальну відповідальність охороняє найрізноманітніші відомості про особисте або сімейне життя, в тому числі й інтимного характеру. Сюди відносяться відомості по здоров'я особи, про її звички, спосіб життя, захоплення, творчі заняття, відношення до релігій, родинні, дружні, інтимні та інші особисті відносини» [43, с. 214—215]. М.Г. Іванов заявляє, що до виключно особистих відносяться відомості, які стосуються тільки даного індивіда і не довіряються нікому (може бути, за деякими виключеннями, що стосуються рідних чи близьких), а до відомостей, що становлять сімейну таємницю, відноситься інформація, якою володіють члени сім'ї і в розголошенні якої вони не зацікавлені (відомості, які становлять особисту чи сімейну таємницю, можуть стосуватися зовсім різних аспектів життєдіяльності індивіда чи членів його сім'ї: звички, фізичні чи фізіологічні вади, минула діяльність чи належність до езотеричної спільноти) [44, с. 583]. Є.Є. Калашникова вважає, що під приватним життям слід розуміти право на особисту і сімейну таємницю, залишаючи за рамками складі всі інші відносини, пов'язані з приватним життям особи [45, с. 167]. Автори коментаря до Конституції Російської Федерації переконані, що предметом особистої та сімейної таємниці можуть бути відомості про факти біографії особи, стану її здоров'я, майнового становища, роду занять, зроблених вчинків, поглядів, оцінок, переконань, відносин у сім'ї чи з іншими особами [46, с. 158]. І.Л. Петрухін упевнений, що приватне життя включає в себе всю сферу сімейного життя, родинних і дружніх стосунків, домашнього укладу, інтимних та інших особистих стосунків, уподобань, симпатій і антипатій, захоплення, творчість [17, с. 11]. С.Х. Нафієв, А.Л. Васін заявляють, що «предметом цього злочину є відомості про приватне життя особи, що становлять його особисту або сімейну таємницю. Особиста таємниця являє собою конфіденційні відомості, що стосуються однієї особи, а сімейна — зачіпає інтереси членів сім'ї та інших родичів [48, с. 223]. Т. М. Нуркаєва стверджує, що особисту таємницю можуть

складати, наприклад, відомості біографічного характеру про стан здоров'я, про рід діяльності [49, с. 197].

Аналіз існуючих поглядів на предмет злочину порушення недоторканності приватного життя надає нам можливість виокремити такі позитивні положення: 1) що предметом цього злочину є конфіденційна інформація [37, с. 410; 39, с. 363; 40, с.188; 41, с. 493; 43, с. 214]; що до конфіденційної інформації про особу належать: відомості, які становлять особисту або сімейну таємницю особи [37, с. 410; 41, с. 493; 44, с. 583; 46, с. 158; 48, с. 223]; 3) особисту таємницю особи становить інформація про: стан здоров'я, майновий стан, рік, місяць, дату народження, освіту, прізвище, ім'я, по батькові, місце народження, адресу проживання, професію, доходи, звички особи, спосіб життя, відношення до релігій, дружні відносини, фізичні чи фізіологічні вади, минулу діяльність, належність до езотеричної спільноти, про факти біографії особи, рід занять, вчинки, захоплення, творчі заняття, відношення до релігії, погляди, оцінки, переконання, відносини з іншими особами, уподобання, симпатії і антипатії, інтимні стосунки, наявність інтимних позашлюбних стосунків, народження поза шлюбом дитини; 4) сімейну таємницю особи становить інформація про: сімейний стан, сімейні стосунки, інтимні стосунки в сім'ї, особливості сімейних стосунків, приватне життя члена (членів) окремої сім'ї чи декількох сімей, які особа (особи) бажають зберегти у таємниці від сторонніх осіб, майновий стан родичів особи, родинні стосунки, відомості, якими володіють члени сім'ї і в розголошенні яких вони не зацікавлені; 5) конфіденційна інформація може закріплюватися на різних матеріальних носіях: папері, касетах, дискетах, фотографіях, міститися у творах, що публічно демонструються або у творі, виданому у ЗМІ; 6) що це інформація про фізичну особу (персональні дані) — відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована; 7) що це така конфіденційна інформація про особу, яка незаконно: одержана (зібрана), документована, стала відома певним особам у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків; 8) особиста таємниця являє собою конфіденційні відомості, що стосуються однієї особи, а сімейна — зачіпає інтереси членів сім'ї та інших родичів; 9) така інформація має відповідати таким критеріям: вона має стосуватися реальних (не вигаданих) фактів особистого чи сімейного життя конкретної особи, яка вже відома чи особистість якої можна визначити; особа не бажає розголошення цієї інформації; ця інформація є таємною (невідомою іншим особам з можливими виключеннями); ця інформація не становить суспільного інтересу.

Незважаючи на те, що ці позитивні положення можуть скласти основний фундамент для визначення предмета досліджуваного злочину, однак для його повноти цього недостатньо. Потрібно ще раз звернутися до Закону України «Про інформацію» від 02 жовтня 2010 року № 2657-ХІІ [36]. Як уже зазначалося, відповідно до ст. 2 цього Закону діє принцип захищеності особи від втручання в її особисте та сімейне життя [36]. Слід звернути увагу на те, що згідно зі ст. 11 цього Закону інформацію про фізичну особу становлять персональні дані — відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована (до конфіденційної інформації

про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження) [36]. Згідно з ч. 2 ст. 21 цього Закону «конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом» [36].

Доктрина невтручання з боку держави має виключне значення для характеристики права на недоторканність приватного життя. З цього приводу Європейська комісія з прав людини в петиції № 6825/74 зазначила, що «право на повагу приватного життя є правом на невтручання в особисте життя, правом жити так, як хочеться, без оприлюднення деталей особистого життя... проте, право на повагу приватного життя цим не вичерпується. Воно включає також у певному сенсі право на встановлення і підтримання відносин з іншими людьми, особливо в емоційній сфері, для розвитку і реалізації особистості людини» [51, с. 295]. Іншими словами, під приватним життям особи розуміють особливу сферу її життєдіяльності, що контролювана самою особою за її внутрішнім переконанням і яка має своєю метою задоволення її особистих потреб. Це та сфера життєдіяльності, де найбільш яскраво проявляється свобода і незалежність людини, де немає місця незаконному втручання зі сторони інших осіб, суспільства і держави. Що ж стосується сімейної таємниці, то Європейський суд з прав людини достатньо широко тлумачить це поняття, долучаючи сюди, поряд зі шлюбними відносинами подружжя, відносини між особами похилого віку і їх онуками, а також між дядьком і племінником (рішення у справі Бойль, 1994 р.). Поняттям сімейних відносин і повага сімейної таємниці, на думку названого Суду, охоплюються також юридично не оформлені і недооформлені шлюби (рішення від 28 травня 1985 року у справі Абдуказіз, Кабалес і Баккандалі, а також від 18 грудня 1986 року у справі Джонстон) [52, с. 131]. Сімейні відносини захищаються навіть тоді, якщо не мають юридичного оформлення, а формальні законні сімейні відносини підлягають захисту, навіть якщо позбавлені реального змісту [52, с. 278]. Певною мірою ці питання на законодавчому рівні знайшли відображення і в кримінальних кодексах зарубіжних держав [53, 54, 55, 56, 57].

Висновки. На підставі виокремлених позитивних положень чинного законодавства і практики Європейського суду з прав людини у цій сфері можна запропонувати таке визначення предмета злочину, передбаченого ст. 182 КК України: «Предметом злочину порушення недоторканності приватного життя є конфіденційна інформація про фізичну особу, яку становлять персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована (до конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, прізвище, ім'я, по батькові, місце і дата народження, адреса проживання, професія, місце роботи, посада, професія, стан здоров'я, майновий стан, звички особи спосіб життя, відношення до релігії, дружні відносини, фізичні чи фізіологічні вади, минула діяль-

ність, належність до езотеричної спільноти, факти біографії особи, рід занять, вчинки, захоплення, творчі заняття, відношення до релігії, погляди, оцінки, переконання, відносини з іншими особами, наявність інтимних позашлюбних стосунків, відносини з іншими людьми, у тому числі і в емоційній сфері, уподобання, симпатії і антипатії, народження від поза шлюбом дитини), а сімейну таємницю становить інформація (яка зачіпає інтереси членів сім'ї та інших родичів) про: сімейний стан, сімейні стосунки, інтимні стосунки в сім'ї, особливості сімейних стосунків, приватне життя члена (членів) окремої сім'ї чи декількох сімей, які особа (особи) бажають зберегти у таємниці від сторонніх осіб, майновий стан родичів особи, родинні стосунки, відомості, якими володіють члени сім'ї і в розголошенні яких вони не зацікавлені, відносини між особами похилого віку і їх внуками, а також між дядьком, тіткою і племінником, юридично не оформлені і недооформлені шлюби. Така конфіденційна інформація може закріплюватися на різних матеріальних носіях: папері, касетах, дискетах, фотографіях, міститися у творах, що публічно демонструється або виданому у ЗМІ, в історії хвороби, у документах тощо. Конфіденційна інформація має відповідати таким критеріям: вона має стосуватися реальних (невигаданих) фактів особистого чи сімейного життя конкретної особи, яка вже відома чи особистість якої можна визначити; особа не бажає розголошення цієї інформації; ця інформація є таємною (невідомою іншим особам з можливими виключеннями); ця інформація не становить державного і суспільного інтересу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Панов М.М.* Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення : дис. ... канд. юрид. наук. за спец. 12.00.08. — кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право / Микола Миколайович Панов. — Харків : Інститут вивчення проблем злочинності Академії Правових наук України, 2006. — 194 с.
2. *Вітко О.Ю.* Поняття предмета злочину як елемента складу злочину / О.Ю. Вітко // *Юридична наука.* — 2013. — № 11. — С. 27–34.
3. *Коржанский Н.И.* Предмет преступления (понятие, виды и значение для квалификации): Учебное пособие / Н.И. Коржанский. — Волгоград : Волгоградская Высшая следственная школа МВД СССР, 1976. — 56 с.
4. *Коржанский Н.И.* Уголовное право Украины : Общая часть : [курс лекций для студ. высш. учеб. завед.] — К. : Наукова думка, 1996. — 336 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина : [підручник для студ. юрид. вузів і фак.]; за ред. П.С. Матишевського та ін. — Київ : Юринком Інтер, 1997. — С. 124–133.
6. *Фесенко Є.В.* Цінності як об'єкт злочину / Є.В. Фесенко // *Право України.* — 1999. — № 6. — С. 75–78.
7. *Тацій В.Я.* Объект и предмет преступления в советском уголовном праве [текст] / В.Я. Таций. — Харьков : Вища школа. Изд-во ХГУ, 1988. — 198 с.
8. *Загородников Н.И.* Понятие объекта преступлений в советском уголовном праве / Н.И. загородников // *Тр. ВЮА.* — 1945. — Вип.13. — С. 40–48.
9. *Бажанов М.И.* Уголовное право Украины : Общая часть : [конспект лекций] М.И. Бажанов. — Днепропетровск : Пороги, 1992. — 168 с.

10. *Панов Н.И.* Понятие предмета преступления по советскому уголовному праву / Н.И. Панов // Проблемы правообразования: Республ. межведом. научн. сб. — Вып. 45. — К. : Вища школа, 1984. — С. 67–73.

11. *Кравцов С.Ф.* Предмет преступления : Автореферат дис. канд. юрид. наук : специальность 12.00.08. — уголовное право и криминология; уголовно-исправительное право / С.Ф. Кравцов. — Л., 1976. — 24 с.

12. *Панов М.М.* Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків / М.М. Панов : Монографія / Наук. ред. д-р юрид. наук, професор, акад. АПРН України В.І. Борисов. — Х. : Право, 2009. — 184 с.

13. *Лашук Є.Ф.* Предмет злочину в кримінальному праві України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.08 / Єфрем Вікторович Лашук. — К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2005. — 20 с.

14. Уголовное право Украины : Общ. часть : Учебник; под ред. М.И. Бажана, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — Х. : Право, 1977. — 412 с.

15. *Тацій В.Я.* Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / В.Я. Тацій. — Х. : Высш. шк., 1988. — 198 с.

16. *Розенберг Д.Н.* О понятии имущественных преступлений в советском уголовном праве (объект и предмет посягательства) / Д.Н. Розенберг // Учен. зап. Харьк. юрид. ин-та. — Вып. 3. — Харьков, 1948. — С.60–74.

17. Советское уголовное право. Общая часть : В 18 вып. — Вып. 3 / Гришаев П.И. Понятие преступления. Причины преступности. — М. : ВЮЗИ, 1960. — 68 с.

18. *Васильев А.Н.* Преступления против социалистической собственности / А.Н. Васильев // Советское уголовное право. Часть особенная [в 13-ти вып.]; под общ. Ред. А.Н. Васильева. Вып. 3. — М. : М-во высш. Образования СССР. Всесоюзный юрид. заочн. ин-т, 1959. — 46 с.

19. *Михайлов М.П.* Уголовная ответственность за кражу личного имущества и разбой (по советскому праву) / М.П. Михайлов. — М. : Госюриздат, 1958. — 156 с.

20. *Пионтковский А.А.* Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А.А. Пионтковский. — М. : Госюриздат, 1961. — 666 с.

21. *Кудрявцев В.Н.* К вопросу о соотношении объекта и предмета преступления / В.Н. Кудрявцев // Труды ВЮА. — Вып. 13. — М.З. 1951. — С. 52–59.

22. *Беляев Н.А.* Объект преступления/Н.А. Беляев// Курс советского уголовного права; отв. ред. Н.А. Беляев, М.Д. Шаргородский; Ленингр. гос. ун-т им. А.А. Жданова. Часть общая [Н.А. Беляев, Н.С. Лейкина, В.К. Глистин и др.]. — Л. : Изд-во Ленинг. ун-та им. А.А. Жданова, 1968. — Т.1. — С. 275–311.

23. *Фролов Е.А.* Спорные вопросы общего учения об объекте преступления / Е.А. Фролов// Учен. труды Сведловск. юрид. ин-та. — 1969. — Вып. 10. — С. 104–225.

24. *Никифоров Б.С.* Объект преступления по советскому уголовному праву / Б.С. Никифоров. — М. : Госюриздат, 1960. — 229 с.

25. *Музыка А.А.* Предмет злочину: Теоретичні основи пізнання : Монографія / А.А. Музыка, Є.В. Лашук. — К. : Паливода А.В., 2011. — 192 с.

26. *Глистин В.К.* Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений (Объект и квалификация) / В.К. Глистин. — Л. : Изд-во Ленингр. гос. ун-та, 1979. — 127 с.

27. *Тацій В.Я.* Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України [навч. посібник] / В.Я. Тацій. — Харків : Українська юридична академія, 1994. — 80 с.

28. *Матвійчук В.К.* Теоретичні та прикладні проблеми кримінально-правової охорони навколишнього природного середовища : Монографія / В.К. Матвійчук. — К. : ВНЗ «Національна академія управління», 2011. — 368с.

29. *Ожегов С.И.* Словарь русского языка. Ок. 57000 слов / Под ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. 19 изд., испр. — М. : Рус.яз, 1987. — 846 с.

30. Словник української мови. — Т. 2 (г-ж) / [редакційна колегія І.К. Білодід, А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, П.Й. Горещький, Л.Л. Гумецька]; ред. тому П.П. Дощенко, Л.А. Юрчук. — К. : Наукова думка, 1971. — 550 с.

31. Словник української мови. — Т. 5 (н-о) / [редакційна колегія І.К. Білодід, А.А. Бурячок, В.О. Винник, Г.М. Гнатюк, П.Й. Горещький]; ред. тому В.О. Винник, Л.А. Юрчук. — К. : Наукова думка, 1974. — 840 с.

32. *Матвійчук В.К.* Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Монографія / В.К. Матвійчук. — К. : Азимут-Україна, 2005. — 464 с.

33. *Сергеева Т.Л.* Охрана природы по советскому уголовному законодательству / Т.Л. Сергеева // Правовые вопросы охраны природы в СССР / Отв. ред. Г.Н. Полянская. — М. : Госюриздат, 1963. — С. 168—227.

34. *Винокуров В.Н.* Объект преступления: аспекты понимания, способы установления и применения уголовного закона : Монография / В.Н. Винокуров. — М. : Юрлитинформ, 2012. — 288 с.

35. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-14 / Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25—26. — Ст. 131.

36. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 2010 року № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 18. — Ст. 650.

37. *Семенюк О.О.* Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина // О.О.Семенюк // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко [та ін]; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В. В. Чернея; НАВС. — К. : Юрінком Інтер, 2016. — 1064 с.

38. *Зінченко І.О.* Злочини проти інших особистих прав і свобод людини і громадянина / І.О.Зінченко // Кримінальне право України : Особлива частина : підручник / Ю.В. Баулін, В.І.Юорисов, В.І.Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я.Тація, В.І. Борисова, В.І.Тютюгіна. — 5-те вид., переробл. і допов. — Х. : Право, 2015. — С. 140—148.

39. *Андрушко П.П.* Коментар до ст. 182 КК України / П.П.Андрушко // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного Суду України на 1 грудня 2001 року; за ред. С.С. Яценка. — К. : А.С.К., 2002. — С. 362—364.

40. *Гнетнев М.К.* Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина / М.К. Гнетнев, О.М. Готін, М.В. Мазур // Кримінальне право (Особлива частина): [підручник]; за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. — [2-ге вид]. — К. : «ВД» Данор», 2013. — С. 156—212.

41. *Мельник М.І.* Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина / М.І. Мельник, М.І. Хавронюк // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. — 9-те вид., перероб. та допов. — К. : Юридична думка, 2012. — С. 407—500.

42. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України; під заг. ред. Потебенька М.Ю., Гончаренка В.Г. — К. : «Форум», 2001. — 944 с.

43. *Наумов А.В.* Российское уголовное право. Курс лекций : в 3 т. Т. 2. Особенная часть (главы I—X) / А.В.Наумов. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Волтерс Клувер, 2007. — 504 с.

44. *Иванов Н.Г.* Преступления против конституционных прав и свобод человека и гражданина / Н.Г.Иванов // Полный курс уголовного права : В 5 т.; под ред.

докт. юрид. наук, проф., заслуженного деятеля науки РФ А. И. Коробеева. Т. 2: Преступления против личности. — СПб. : Изд-во Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2008. — С. 570—594.

45. *Мачковский Л.Г.* Преступления против личных прав граждан (ст.ст. 136—140 УК РФ) / Л.Г. Мачковский // Энциклопедия уголовного права. Т. 16. Преступления против конституционных прав и свобод человека и гражданина. — Издание профессора Малинина. — СПб ГКА, СПб., 2011. — С. 150—208.

46. *Калашникова Е.Е.* Частная жизнь — объект уголовно-правовой охраны // Е.Е.Калашникова // Труды Московской юридической академии. — М., 1999. — № 4. — С. 113—117.

47. Постатейный комментарий к Конституции Российской Федерации; под общей редакцией В.Д.Корповича. — М., 2002.

48. *Петрухин И.Л.* Личные тайны (человек и власть) / И.Л.Петрухин. — М., Изд-во ИГиП РАН, 1998. — 232 с.

49. *Нафиев С.Х.* Европейские стандарты обеспечения конституционных прав личности при расследовании преступлений / С. Х. Нафиев, А. Л. Васин. — Казань : Магариф, 1998. — 223 с.

50. *Нурнаева Т.М.* Личные (гражданские) права и свободы человека и их охрана уголовно-правовыми средствами. — СПб : Изд-тво «Юридический центр Пресс», 2003. — 254 с.

51. *Гомьен Д.* Европейская конвенция о правах человека и Европейская социальная хартия: право и практика. Перевод с английского / Гомьен Д., Зваак Л., Харрис Д.; Науч. ред. : Архипова Л.Б. — М. : Изд-во МНИМП, 1998. — 600 с.

52. *Энтин М.Л.* Международные гарантии прав человека: опыт Совета Европы. — М.; Изд-во Моск. независимого ин-та междунар. права, 1997. — 296 с.

53. *Дженкинс М., Кей Р., Бредни Э.* Европейское право в области прав человека (Практика и комментарии) / Пер. с англ. — М., 1997. — 317 с.

54. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and Dj, prof N. F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A.Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : "Yundicheskyy Centei Press", 2001.— 234 p.

55. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : "Yuridicheskyy Center — Press", 2001. — 298 p.

56. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St. Petersburg : "Yuridicheskyy Center — Press", 2002. — 366 p.

57. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. — St. Petersburg : "Yuridicheskyy Center — Press", 2002. — 226 p.

58. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : "Yuridicheskyy Center — Press", 2002. — 366 p.

REFERENCES

1. *Panov M.M.* Kryminalna vidpovidalnist za nezakonni dii z dokumentamy na perekaz, platizhnymy kartkamy ta inshymy zasobamy dostupu do bankivskykh rakhunkiv, obladnanniam dlia yikh vyhotovlennia : dys. ... kand. yuryd. nauk. za spets. 12.00.08. —

kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo / Mykola Mykolaiovych Panov. — Kharkiv : Instytut vyvchennia problem zlochynnosti Akademii Pravovykh nauk Ukrainy, 2006. — 194 s.

2. *Vitko O.Yu.* Poniattia predmeta zlochynu yak elementa skladu zlochynu / O.Yu. Vitko // Yurydychna nauka. — 2013. — № 11. — S. 27–34.

3. *Korzhanskij N.I.* Predmet prestuplenija (ponjatija, vidy i znachenie dlja kvalifikacii): Uchebnoe posobie / N.I. Korzhanskij. — Volgograd : Volgogradskaja Vysshaja sledstvennaja shkola MVD SSSR, 1976. — 56 s.

4. *Korzhanskij N.I.* Ugolovnoe pravo Ukrainy : Obshhaja chast': [kurs lekcij dlja stud. vyssh. ucheb. zaved. — K. : Naukova dumka, 1996. — 336 s.]

5. Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna : [pidruchnyk dlja stud. yuryd. vuziv i fak.]; za red. P.S. Matyshevskoho ta in. — Kyiv : Yuryнком Inter, 1997. — S. 124 — 133.

6. *Fesenko Ye.V.* Tsinnosti yak obiekt zlochynu / Ye.V. Fesenko // Pravo Ukrainy. — 1999. — № 6. — S. 75–78.

7. *Tacij V.Ja.* Obekt i predmet prestuplenija v sovetskom ugolovnom prave [tekst] / V.Ja Tacij. — Har'kov : Vishha shkola. Izd-vo HGU, 1988. — 198 s.

8. *Zagorodnikov N.I.* Ponjatie obekta prestuplenij v sovetskom ugolovnom prave / N.I. Zagorodnikov // Tr. VJuA. — 1945. — Vip.13. — S. 40–48.

9. *Bazhanov M.I.* Ugolovnoe pravo Ukrainy : Obshhaja chast': [konspekt lekcij] M.I. Bazhanov. — Dnepropetrovsk : Porogi, 1992. — 168 s.

10. *Panov N.I.* Ponjatie predmeta prestuplenija po sovetskomu ugolovnomu pravu / N.I. Panov // Problemy pravovedenija: Respubl. mezhvedom. nauchn. sb. — Vyp. 45. — K. : Vyshcha shkola, 1984. — S. 67–73.

11. *Kravcov S.F.* Predmet prestuplenija : Avtoreferat dis. kand. jurid. nauk : special'nost' 12.00.08. — ugolovnoe pravo i kriminologija; ugolovno-ispravitel'noe pravo / S.F. Kravcov. — L., 1976. — 24 s.

12. *Panov M.M.* Kryminalna vidpovidalnist za nezakonnii dii z dokumentamy na perekaz, platizhnymy kartkamy ta inshymy zasobamy dostupu do bankivskykh rakhunkiv / M.M. Panov : Monohrafiia / Nauk. red. d-r yuryd. nauk, professor, akad. APRN Ukrainy V.I. Borysov. — Kh. : Pravo, 2009. — 184 s.

13. *Lashchuk Ye.F.* Predmet zlochynu v kryminalnomu pravi Ukrainy : dys. kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Yefrem Viktorovych Lashchuk. — K. : Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy, 2005. — 20 s.

14. Ugolovnoe pravo Ukrainy : Obshh. chast': Uchebnyk; pod red. M.I. Bazhana, V.V. Stashisa, V.Ja. Tacija. — H. : Pravo, 1977. — 412 s.

15. *Tacij V.Ja.* Obekt i predmet prestuplenija v sovetskom ugolovnom prave / V.Ja. Tacij. — H. : Vyssh. shk., 1988. — 198 s.

16. *Rozenberg D.N.* O ponjatii imushhestvennyh prestuplenij v sovetskom ugolovnom prave (obekt i predmet posjagatel'stva) / D.N. Rozenberg // Uchen. zap. Har'k. jurid. in-ta. — Vyp. 3. — Har'kov, 1948. — S. 60–74.

17. Sovetskoe ugolovnoe pravo. Obshhaja chast': V 18-ti vyp. — Vyp. 3 / Grishaev P.I. Ponjatie prestuplenija. Prichiny prestupnosti. — M. : VJuZI, 1960. — 68 s.

18. *Vasil'ev A.N.* Prestuplenija protiv socialisticheskoi sobstvennosti / A.N. Vasil'ev // Sovetskoe ugolovnoe pravo. Chast' osobennaja [v 13 vyp.]; pod obshh. Red. A.N. Vasil'eva. Vyp. 3. — M. : M-vo vyssh. obrazovaniia SSSR. Vsesojuznyj jurid. zaochn. in-t, 1959. — 46 s.

19. *Mihajlov M.P.* Ugolovnaja otvetstvennost' za krazhu lichnogo imushhestva i razboj (po sovetskomu pravu) / M.P. Mihajlov. — M. : Gosjurizdat, 1958. — 156 s.

20. *Piontkovskij A.A.* Uchenie o prestuplenii po sovetskomu ugolovnomu pravu / A.A. Piontkovskij. — M. : Gosjurizdat, 1961. — 666 s.

21. *Kudrjavcev V.N.* K voprosu o sootnoshenii obekta i predmeta prestuplenija / V.N. Kudrjavcev // Trudy VJuA. — Vyp. 13. — M.Z. 1951. — S. 52–59.
22. *Beljaev N.A.* Obekt prestuplenija / N.A. Beljaev // Kurs sovetskogo ugolovnogo prava; otv. red. N.A. Beljaev, M.D. Shargorodskij; Leningr. gos. un-t im. A.A. Zhdanova. Chast' obshhaja [N.A. Beljaev, N.S. Lejkina, V.K. Glistin i dr.]. — L. : Izd-vo Lening.un-ta im. A.A. Zhdanova, 1968. — T.1. — S. 275–311.
23. *Frolov E.A.* Spornye voprosy obshhego uchenija ob obekte prestuplenija / E.A. Frolov // Uchen. trudy svedlovsk. jurid. in-ta, 1969. — Vyp. 10. — S. 104–225.
24. *Nikiforov B.S.* Obekt prstuplenija po sovetskomu ugolovnomu pravu / B.S. Nikiforov. — M. : Gosjurizdat, 1960. — 229 s.
25. *Muzyka A.A.* Predmet zlochynu: Teoretychni osnovy piznannia : Monohrafiia / A.A. Muzyka, Ye.V. Lashchuk. — K. : Palyvoda A.V., 2011. — 192 S.
26. *Glistin V.K.* Problema ugolovno-pravovoj ohrany obshhestvennyh otnoshenij (Obekt i kvalifikacija) / V.K. Glistin. — L. : Izd-vo Leningr. gos. un-ta, 1979. — 127 s.
27. *Tatsii V.Ya.* Obiekt i predmet zlochynu v kryminalnomu pravi Ukrainy [navch. posibnyk] / V.Ya. Tatsii. — Kharkiv : Ukrainska yurydychna akademiia, 1994. — 80 s.
28. *Matviichuk V.K.* Teoretychni ta prykladni problemy kryminalno-pravovoi okhorony navkolyshnoho pryrodnogo seredovyscha : Monohrafiia / V.K. Matviichuk. — K. : VNZ «Natsionalna akademiia upravlinnia», 2011. — 368 s.
29. *Ozhegov S.I.* Slovar' russkogo jazyka. Ok. 57000 slov / Pod red. chl.-korr. AN SSSR N.Ju. Shvedovoj. 19 izd., ispr. — M. : Rus.jaz, 1987. — 846 s.
30. Slovnyk ukrainskoi movy. — T. 2 (h-zh) / [redaktsiina kolehiia I.K. Bilodit, A.A. Buriachok, H.M. Hnatiuk, P.Y. Horetskyi, L.L. Humetska]; red. tomu P.P. Doshchenko, L.A. Yurchuk. — K. : Naukova dumka, 1971. — 550 s
31. Slovnyk ukrainskoi movy. — T. 5 (n-o) / [redaktsiina kolehiia I.K. Bilodit, A.A. Buriachok, V.O. Vynnyk, H.M. Hnatiuk, P.Y. Horetskyi]; red. tomu V.O. Vynnyk, L.A. Yurchuk. — K. : Naukova dumka, 1974. — 840 s.
32. *Matviichuk V.K.* Kryminalno-pravova okhorona navkolyshnoho pryrodnogo seredovyscha (kryminalno-pravove ta kryminolohichne doslidzhennia): Monohrafiia / V.K. Matviichuk. — K. : Azymut-Ukraina, 2005. — 464 s.
33. *Sergeeva T.L.* Ohrana prirody po sovetskomu ugolovnomu zakonodatel'stvu / T.L. Sergeeva // Pravovye voprosy ohrany prirody v SSSR / Otv. red. G.N. Poljanskaja. — M. : Gosjurizdat, 1963. — S. 168–227.
34. *Vinokurov V.N.* Obekt prestuplenija: aspekty ponimania, sposoby ustanovlenija i primenenija ugolovnogo zakona : Monografija / V.N. Vinokurov. — M. : Jurlitinform, 2012. — 288 s.
35. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-14 / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 2001. — № 25–26. — St. 131.
36. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02 zhovtnia 2010 r. № 2657-XII // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. — 1992. — № 18. — St. 650.
37. *Semeniuk O.O.* Zlochyny proty vyborchukh, trudovykh ta inshykh osobystykh prav i svobod liudyny i hromadianyna // O.O. Semeniuk // Naukovo-praktychni komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy / D.S. Azarov, V.K. Hryshchuk, A.V. Savchenko [ta in]; za zah. red. O.M. Dzhuzhi, A.V. Savchenka, V.V. Chernieia; NAVS. — K. : Yurinkom Inter, 2016. — 1064 s. — S. 369–414.
38. *Zinchenko I.O.* Zlochyny proty inshykh osobystykh prav i svobod liudyny i hromadianyna / I.O. Zinchenko // Kryminalne pravo Ukrainy : Osoblyva chastyna : pidruchnyk / Yu.V. Baulin, V.I. Yuorysov, V.I. Tiutiuhin ta in.; za red. prof. V.Ya. Tatsiia, V.I. Borysova, V.I. Tiutiuhina. — 5-te vyd., pererobl. i dopov. — Kh. : Pravo, 2015. — S. 140–148.

39. *Andrushko P.P.* Komentar do st. 182 KK Ukrainy / P.P. Andrushko // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy: Za stanom zakonodavstva i postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy na 1 hrudnia 2001 r.; za red. S.S. Yatsenka. — K. : A.S.K., 2002. — S. 362–364.

40. *Hnietniev M.K.* Zlochyny proty vyborchykh, trudovykh ta inshykh osobystykh prav i svobod liudyny i hromadianyna / M.K. Hnietniev, O.M. Hotin, M.V. Mazur // Kryminalne pravo (Osoblyva chastyna): [pidruchnyk]; za red. O.O. Dudorova, Ye.O. Pysmenskoho. — [2-he vyd]. — K. : «VD» Danor», 2013. — S. 156–212.

41. *Melnyk M.I.* Zlochyny proty vyborchykh, trudovykh ta inshykh osobystykh prav i svobod liudyny i hromadianyna / M.I. Melnyk, M.I. Khavroniuk // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy; za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. — 9-te vyd., pererob. ta dopov. — K. : Yurydychna dumka, 2012. — S. 407–500.

42. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy; pid zah. red. Potebenka M.Yu., Honcharenka V.H. — K. : «Forum», 2001. — 944 s.

43. *Naumov A.V.* Rossijskoe ugovnoe pravo. Kurs lekcij : v 3 t. T. 2. Osobennaja chast' (glavy I–X) / A.V. Naumov. — 4-e izd., pererab. i dop. — M. : Volters Kluver, 2007. — 504 s.

44. *Ivanov N.G.* Prestuplenija protiv konstitucionnyh prav i svobod cheloveka i grazhdanina / N.G. Ivanov // Polnyj kurs ugovnogo prava : V 5 t.; pod red. dokt. jurid. nauk, prof., zaslužennoho dejatelja nauki RF A.I. Korobeeva. T. 2: Prestuplenija protiv lichnosti. — Spb. : Izd-vo R. Aslanova «Juridicheskij centr Press», 2008. — S. 570–594.

45. *Machkovskij L.G.* Prestuplenija protiv lichnyh prav grazhdan (st.st. 136–140 UK RF) / L.G. Machkovskij // Jenciklopedija ugovnogo prava. T. 16. Prestuplenija protiv konstitucionnyh prav i svobod cheloveka i grazhdanina. — Izdanie professora Malinina. — Spb GKA, SPb., 2011. — S. 150–208.

46. *Kalashnikova E.E.* Chastnaja zhizn' — obekt ugovno-pravovoj ohrany // E.E. Kalashnikova // Trudy Moskovskoj juridicheskoi akademii. — M., 1999. — № 4. — S. 113–117.

47. Postatejnyj kommentarij k Konstitucii Rossijskoj Federacii; pod obshej redakciej V.D. Korpovicha. — M., 2002.

48. *Petruhin I.L.* Lichnye tajny (chelovek i vlast') / I.L. Petruhin. — M., Izd-vo IGiP RAN, 1998. — 232 s.

49. *Nafiev S.H.* Evropejskie standarty obespechenija konstitucionnyh prav lichnosti pri rassledovanii prestuplenij / S.H. Nafiev, A.L. Vasin. — Kazan': Magarif, 1998. — 223 s.

50. *Nurnaeva T.M.* Lichnye (grazhdanske) prava i svobody cheloveka i ih ohrana ugovno-pravovymi sredstvami. — SPb : Izd-tvo «Juridicheskij centr Press», 2003. — 254 s.

51. *Gom'en D.* Evropejskaja konvencija o pravah cheloveka i Evropejskaja social'naja hartija: pravo i praktika. Perevod s anglijskogo / Gom'en D., Zvaak L., Harris D.; Nauch. red. : Arhipova L.B. — M. : Izd-vo MNIMP, 1998. — 600 s.

52. *Jentin M.L.* Mezhdunarodnye garantii prav cheloveka: opyt Soveta Evropy. — M., Izd-vo Mosk. nezavisimogo in-ta mezhdunar. prava, 1997. — 296 s.

53. *Dzhenkips M., Kej R., Bredni Je.* Evropejskoe pravo v oblasti prav cheloveka (Praktika i kommentarii) / Per. s angl. — M., 1997. — 317 s.

54. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and Dj, prof N.F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : "Yundicheskij Centei Press", 2001.— 234 p.

55. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : "Yuridicheskij Center — Press", 2001. — 298 p.

55. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366 p.

56. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 226 p.

57. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366 p.

Матвійчук В.В. Предмет злочину порушення недоторканності приватного життя

Стаття присвячена дослідженню предмета злочину порушення недоторканності приватного життя, передбаченого статтею 182 Кримінального кодексу України. Розглянуто загальнотеоретичні положення щодо предмета злочину, його поняття та функцій. Досліджено родові ознаки предмета злочину порушення недоторканності приватного життя, з'ясовано видові предмети цього злочину. Сформульовано авторське визначення поняття предмета злочину, передбаченого статтею 182 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: предмет злочину, недоторканність приватного життя, приватність, конфіденційна інформація, персональні дані, особиста таємниця, сімейна таємниця.

Матвейчук В.В. Предмет преступления нарушение неприкосновенности частной жизни

Статья посвящена исследованию предмета преступления нарушение неприкосновенности частной жизни, предусмотренного статьей 182 Уголовного кодекса Украины. Рассмотрены общетеоретические положения о предмете преступления, его понятие и функции. Исследованы родовые признаки предмета преступления нарушение неприкосновенности частной жизни, определены видовые предметы этого преступления. Сформулировано авторское определение предмета преступления, предусмотренного статьей 182 Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: предмет преступления, неприкосновенность частной жизни, приватність, конфіденціальна інформація, персональні дані, лична тайна, сімейна тайна.

Matviichuk V. Target of a Crime of Violation of Privacy

The article deals with the target of a crime of violation of privacy provided for by the Article 182 of the Criminal Code of Ukraine. General theoretical provisions about a target of a crime, its concept and functions are analyzed. Generic characteristics of the target of a crime of violation of privacy are researched. Specific targets of the mentioned crime are defined. The author's definition of the target of a crime provided for by the Article 182 of the Criminal Code of Ukraine is suggested.

Keywords: Target of a Crime; Privacy; Confidential Information; Personal Data; Personal Secret; Family Secret

Стаття надійшла до редакції 15.03.2017.